

Valmistelija

Taloussuunnitelman lähtökohdat

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Kuntalain 110 §:n mukaisesti kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelmassa voidaan ottaa huomioon myös taseeseen kertynyt ylijäämä.

Kankaanpään kaupungilla on erityisesti vuosien 2020–2024 talouskehityksen ansiosta kertynyt puskuriksi ylijäämää, noin 11 miljoonaa euroa. Ennustetulla kehityksellä ylijäämäpuskurit kuitenkin vähenevät nopeasti, elleivät valtuustossa hyväksytyjen tasapainottamistoimien vaikutukset toteutuisi suunnitellusti. Tasapainotustoimista huolimatta taloussuunnitelmakaudella 2026–2028 talous on merkittävästi alijäämäinen. Vaikka vuoden 2025 talousarvion toteuma tällä hetkellä on hieman ennakoitua parempi, ilman tasapainotustoimia alijäämää kertyy tulevina useita miljoonia euroja.

Tulokehityksen lähtökohdat

- Verotulot: Kuntaliiton ennusteessa kasvu vuodelle 1,1 M€ vuoden 2025 ennusteeseen verrattuna, mutta kehitykseen liittyy merkittävää epävarmuutta työttömyyden lisääntymisen vuoksi. Ennuste vuodelle 2025 on noin 0,5 miljoonaa euroa muutettua talousarviota isompi.

Myös yhteisöveron kehitykseen liittyy vastaavaa epävarmuutta. Verotuloennuste on laadittu vuoden 2025 veroprosenttien tasolla. Vuoden 2026 veroprosentit päätetään marraskuussa, jolloin lautakuntien talousarvioehdotukset ovat käytettävissä.

Valtionosuudet: Peruspalvelujen valtionosuudet ja veromenestysten korvaukset kasvaisivat 10,5 miljoonasta 10,8 miljoonaan euroon. Kasvu on

vain 0,3 M€ ilman opetuksen rahoitusta. Valmistavan opetuksen valtionosuus oli 1,2 M€ vuonna 2025, mutta se pienenee merkittävästi 2026, jolloin valtionosuudet kasvavat vuonna 2026 negatiivisesti. Lisäksi valtionosuuksissa vähennetään vuonna 2027 vuoden 2025 valmistavan opetuksen ennakosta (0,6 M€) merkittävä erä. Näin ollen valtionosuudet kehittyvät negatiivisesti 2026–2027.

Tuleva valtionosuusuudistus ja lukion rahoitusuudistus vaikuttavat erityisesti suunnitelmakauden loppuun. Niiden kokonaisvaikutus kaupungin talouteen tarkentuu myöhemmin.

Vihreän energian hankkeet tuovat toteutuessa verotuloja, mutta niiden lopullinen vaikutus kohdistuu pääosin suunnitelmakauden jälkeiseen aikaan ja niiden vaikutus riippuu hankkeiden toteutumisesta ja valtionosuusuudistuksen vaikutuksista.

Taloussuunnitelmakauden verojen taso on arvioitava kokonaisuutena, kun uudet kuntakohtaiset valtionosuusuudistuksen vaikutukset ovat tiedossa ja tasapainotustoimien vaikutukset ovat tiedossa. Ilman onnistuneita tasapainotustoimia verotukseen kohdistuu merkittävää korotuspainetta.

Myös vuoden 2025 veroennusteet ja valtionosuuslaskelmat tarkentuvat loppusyksystä, mikä vaikuttaa kokonaisarviointiin.

Talousarvion laadinnasta annetaan talouspalvelujen kautta erillinen ohje.

Menokehityksen perusteet

Palkat ja sivukulut: palkankorotukset n. 3 %, sivukuluissa on nousupainetta. Raamiin on arvioitu noin 3,5 %:n nousua, jonka vaikutus talouteen on noin miljoona euroa.

Palvelujen ostot ja tavarat: inflaation hidastuminen vähentää kustannuspaineita, mutta kokonaisnousu jatkuu. Kasvuksi on raamissa asetettu palveluissa 2 % ja aineissa, tarvikkeissa ja tavaroissa tavoitellaan maksimissaan 1 %:n nousua.

TE-uudistus: talousvaikutuksiin liittyy edelleen merkittävää epävarmuutta, ja valtionosuudet eivät todennäköisesti tule kattamaan täysimääräisesti kustannuksia. Lisäksi työttömyyden kehitys tulee vaikuttamaan kustannuksia nostavasti.

Investoinnit: Kaupungin kestävä talous edellyttää erittäin maltillista investointitasoa johtuen heikentyvästä taloustilanteesta ja aiemman raskaan investointiohjelman vaikutuksista. Investointitason pienentäminen oli osa valtuustossa hyväksyttyä talouden tasapainostusta.

Vuosikate raamissa oli vajaa 3,6 miljoonaa euroa. Osana tasapainotusohjelmaa oli investointien PTS-suunnittelu, priorisointi ja vähentäminen 1.000.000 euroa vuositasolla. Tasapainotustoimien mukainen investointitaso vuodelle 2025 olisi siten maksimissaan noin 2,5 miljoonaa euroa, mutta lopulliseen kestävään investointitasoon vaikuttaa vuosikatteen suuruus hyväksyttävässä talousarviossa.

Tasapainottamistoimet

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 30.9.2024 § 37 talouden tasapainotusohjelman, joka on huomioitu raamin laskennassa.

Vuodelle 2026 kohdistuu 1,419 miljoonaa euroa tasapainotusta. Tästä 937 000 euroa on lisäystä vuoteen 2025 verrattuna. Liitteeseen on merkitty tulosityksikkökohtaisesti tasapainottamisohjelman kohdistuminen vuonna 2026. Tasapainotusohjelmasta 450 000 euroa on vuonna 2024 käytyjen YT-neuvottelujen vaikutusten kohdentamista tulosalueille ja loput 487 000 euroa on vähennetty tulosalueiden raamista.

Tausarvioraami 2026

Vuoden 2026 talousarvion raami on laadittu vuoden 2025 talousarvion ja sen toteuman pohjalta.

Raamissa on huomioitu:

- valtionosuusuudistuksen arviot ja TE-uudistuksen vaikutukset huomioiden valmistavan opetuksen valtionosuuden merkittävä vähentyminen
- veroennustekehikko ilman veroprosentin muutosta
- palkankorotusvaraus ja sivukulujen nousu
- palvelujen ostojen ja tarvikkeiden maltillinen kustannusnousu
- tasapainotusohjelman toimeenpano

Raamin vuosikate vuodelle 2026 on noin 3,6 M€. Poistojen (n. 4,6 M€) jälkeen tulos on -1,0 M€. Ilman tasapainotustoimia alijäämä kasvaisi huomattavasti suuremmaksi.

Talousarvion laadinnasta annetaan talouspalvelujen kautta erillinen ohje.

Yhteys kuntastrategiaan

Talousarvion ja -suunnitelman tulee toteuttaa kaupunginvaltuuston 11.6.2022 § 43 hyväksymää kuntastrategiaa. Tulosalueiden ja tytäryhtiöiden tavoitteiden on oltava johdettavissa strategiasta.

Talousarvioesityksissä on kuvattava merkittävät toiminnalliset muutokset, joiden tulee pyrkiä toiminnan kehittämiseen ja talouden vahvistamiseen.

Esittelijä	Kaupunginjohtaja Mika Hatanpää
Päätösehdotus	- hyväksyä vuosien 2026-2028 raamilaskelman liitteen mukaisesti ja antaa vuoden 2026 talousarvioesitysten tekemiseksi toimielimille liitteessä mainitun tulosityksikkökohtaisen nettomenoraamin - antaa tiedoksi perustelutekstin valmistelulähtökohdat - että raamilaskelmaa voidaan tarkentaa talousarviovalmistelun kuluessa, mikäli tulevat vero- ja valtionosuuslaskelmat tai kustannusrakenteen muutokset sitä edellyttävät - että tilivelvollisten tulee tehdä talousarvioesityksensä lokakuun loppuun mennessä - antaa tämän päätöksen tulosityksiköille, kaupunginvaltuustolle ja tytäryhteisöille tiedoksi.
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin.
Täytäntöönpano	tulosityksiköt ja tytäryhtiöt
Lisätietoja antaa	talousjohtaja Ari Virolainen 044 577 2241 kaupunginjohtaja Mika Hatanpää 044 577 2210

KVALT 29.09.2025 § 63
2649/02.02.00/2025

Päätösehdotus	Kaupunginvaltuusto merkitsee kaupunginhallituksen päätöksen talousarvion 2026 valmistelusta tiedoksi.
---------------	---

Päätös	Merkittiin tiedoksi.
--------	----------------------
